

הגט היא לשון כריתות מוחלטת גם אם לא יהיה כתוב "מינאי".

אבל בעלמא, שאין את ההוכחה המוחלטת הזאת — **מי שמעת להו שידים שאינן מוכיחות הויין ידים!** (1)

מיתבי לאביי הסובר שידים שאין מוכיחות הויין ידים, מברייתא:

דתניא: האומר "הרי הוא עלי", "הרי זה עלי" — **אסור, מפני שהוא יד לקרבן.**

ומדייקת הגמרא: **טעמא דאמר "עלי" — הוא דאסור. אבל אם לא אמר "עלי", אלא "הרי הוא" בלבד — לא הוי נדר כיון שהוא יד שאינו מוכיח!**

תויבתא דאביי!

אמר לך אביי: בלא אמר עלי אין זה יד כלל, ולכן אינו נאסר.

אך הר"ן כתב שאין צורך להגיה את דברי רבא, אלא אפשר להשאירם כמות שהם, לפי שאכן הלשון הזאת כשלעצמה היא יד שאינו מוכיח, שאין יודעים ממנה כי הוא המגרשה בגט זה, אלא שבגט, כיון שאין אדם מגרש את אשת חברו, הענין עצמו מוכיח שהוא המגרשה בגט זה.

אלא שהמוהרי"ט בתשובותיו סימן קלח הביא מדברי הר"ן הללו, ראיה לשיטתו שיד מוכיח היא רק כשהדיבור עצמו מוכיח, ולא כאשר יש הוכחה לדיבור מצד אחר.

ותמה עליו האבני מילואים [בתשובות סימן כז], שאדרבה, מדברי הר"ן מוכח שגם ראיה מהענין עצמו מועילה, ואין צורך שהלשון בלבד תוכיח!

כי **עד כאן לא קאמר רבי יהודה דבעינן ידים מוכיחות — אלא גבי גט**, היות דבעינן "כריתות", שיהא הגט עצמו כורת, ולא תהיה הכריתות תלויה בהוכחה שאינה כתובה בגט.

ולכא ל"כריתות" בגט הזה, כיון שלא נכתב בו אלא "הרי את מותרת לכל אדם", שאינו לשון של כריתות מוחלטת, כי אין לשון הגט מוכיח שהוא המגרש וכי בגט הזה הוא מגרש.

אבל בעלמא, שאין צורך ב"כריתות" — **מי שמעת ליה** לרבי יהודה שהלשון עצמה צריכה להוכיח, ולא די בהוכחה מעצם הענין!?

ורבא אמר: אנא דאמרי — אפילו לרבנן.

עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות — אלא גבי גט היות דאין אדם מגרש את אשת חברו. ולכן הלשון של

א-1

מגרש את אשתו בגט הזה.

והטעם ש"הרי את מותרת לכל אדם" בלבד נחשב "יד שאינו מוכיח", הוא משום שלא מוכח מהלשון עצמו שהבעל מגרש את האשה בגט הזה. אלא רק העובדה שהאשה מוציאה את הגט שכתב לה בעלה היא המוכיחה, עובדתית, כי בעלה גירשה בגט זה. כי לולי שהיה בעלה מגרשה בגט הזה, הוא לא היה נותן לה אותו, ולא היה יוצא הגט הזה מתחת ידה.

1. כתב הר"ן שהרשב"א מתקן את לשון הגמרא, כי רבא לא אמר שבגט לא צריך לרבנן ידים מוכיחות, אלא יש לגרוס שהידים הללו הויין ידים מוכיחות, לפי שאין אדם מגרש את אשת חברו.

וכך יש לך לדייק מהברייתא, ולא תקשה ממנה לדברי:

טעמא דאמר "עלי" — הוא דאסור.

אבל אמר "הרי הוא" בלבד, ולא אמר "עלי" — "הרי הוא דהפקר", או "הרי הוא דצדקה", קאמר. ואין זה כלל לשון נדר, כי לשון הנדר הוא רק באומר "הרי עלי", ולא כשאומר "הרי הוא". ולכן כל עוד לא אמר "עלי" — אין כאן אפילו יד של נדר.

ותמהינן: **והא הברייתא אינה עוסקת ביד לנדר! שהרי בברייתא "הרי הוא עלי" — אסור, מפני שהוא יד לקרבן", קתני!**

ואם כן, אין זו יד לנדר אלא יד להקדשת קרבן, ולשון מלאה של הקדשת קרבן היא "הרי הוא קרבן". ולכן אמירת "הרי הוא", היא יד להקדשת קרבן.

והסיבה שאין אמירת היד מקדישה את הקרבן, בהכרח, שהיא משום שאמירה שכזו היא "יד שאינו מוכיח", ולכן אומרת הברייתא שלא חל הקדש הקרבן!

ותיקשי מכאן לאביי, הסובר ש"יד שאינו מוכיח" הוי יד!

ומכח קושיה זאת מביאה הגמרא הסבר אחר כדי לתרץ את הקושיה לאביי:

אלא אימא לתרץ, לאביי, שיש לדייק מלשון הברייתא, כך:

טעמא דאמר "עלי" — הוא אסור וחבירו מותר, היות ולשון נדר הוא, ורק על עצמו הוא אסור ולא על חברו.

אבל אמר "הרי הוא" — שניהן אסורין, דדלמא "הרי הוא הקדש" קאמר. וחל ההקדש.

מיתבי לאביי מברייתא אחרת:

תניא בתוספתא [תמורה פרק ג]: **האומר על בהמה "הרי זו הטאת", או "הרי זו אשם" — אע"פ שהוא חייב הטאת ואשם, לא אמר כלום!**

וטעמו של דבר, לפי שאין אדם יכול להביא מעצמו קרבן חטאת או אשם, אלא אם מקדיש את הקרבן לחטאתו או לאשמו.

ורק אם אמר "הרי זו הטאתי", או "הרי זו אשמי" — **אם היה מחויב בחטאת או באשם, דבריו קיימין.**

והרי האומר "הרי זו אשם" והוא מחויב אשם, זהו יד שאינו מוכיח ל"הרי זה אשמי", ובכל זאת לא אמר כלום.

ותיבתא דאביי דאמר יד שאינו מוכיח הוי יד!

אמר לך אביי: הא ברייתא מני? — בשיטת רבי יהודה היא, דאמר ידים שאינן מוכיחות לא הויין ידים.

שקידש את האשה המשודכת לו, ואמר לה "הרי את מקודשת" ולא אמר "לי".
והעובדה שהיא משודכת שלו אמנם מהווה ראייה שכוונתו לקדשה לעצמו ולא לאדם אחר,

ותרץ האבני מילואים, שלדעת המוהרי"ט כוונת הר"ן היא לחלק בין גט שהענין עצמו מוכיח, לבין הוכחה צדדית.
והנידון בדברי המוהרי"ט היה, בכגון מי

אמר לך רבא: אנא דאמרי אפילו לרבנן!

כי עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידיים מוכיחות — אלא גבי גט, דאין אדם מגרש את אשת חברו, והענין כשלעצמו מוכיח.

אבל בעלמא, בעינן ידיים מוכיחות.

בעי רב פפא: האם יש "יד" לקידושין, או ב-1 לא? (1)

ומקשינן: והא אביי, הוא זה דאמר: אנא דאמרי — אפילו לרבי יהודה!

ומשינינן: הדר ביה אביי מדבריו אלו, כי הוא אינו יכול לסבור כרבי יהודה.

אלא מעתה, שחזר בו אביי, דנה הגמרא הגמרא האם גם רבא חזר בו —

והוינן בה: אלא, לימא, רבא דאמר כרבי יהודה ולא כרבנן!

למרות שהיא לשון קידושין, אין בה דין יד! ומה שמצינו דין ידיים בגט, ביארו הראשונים שהיות ומדובר בלשון שבגט, אין זו אמירה בלבד, אלא כותב ונותן לה את אמירתו בגט, ואין זה קשור לדמיון לנדרים.

רבותינו האחרונים דנו רבות בשאלה למה לנו כלל להגיע לדין יד, והרי לא צריך כלל לדבר בקידושין, אלא רק שיהיה מוכח ממעשיו שהוא מקדשה. שהרי הגמרא במסכת קידושין [דף ו א] אומרת שדיינו אם היו "עסוקים באותו ענין" של קידושין, ונתן לה כסף קידושין ולא אמר לה דבר, שהרי היא מקודשת.

והברכת שמואל בסימן הראשון למסכת קידושין מבאר שיש חילוק בין האמירה בקידושין, שהיא חלק ממעשה הקיחה של הבעל, ולכן יש דין אמירה בקידושין, ובין שאר הדברים שלא נאמר בהם דין אמירה.

ויש מרבותינו שרצו לומר שיש דין דיבור בקידושין, ו"עסוקין באותו ענין" הוא סוג של דיבור, וכך משמע קצת מלשון הריטב"א בקידושין, ולכן צריכים אנו לדון מדין יד.

אך הדברים קשים, כי מנין לנו שיש דין דיבור בקידושין, והרי אילם מקדש אשה מן התורה ברמיזה, וכי עדיפה רמיזה של אילם מדיבור חלקי של יד, שמוכח ממנו שבכוונתו לקדשה.

אבל היא נחשבת רק כראיה צדדית, כי עצם ענין הקידושין אינו מוכיח זאת.

1. בשאלה של יד בקידושין נחלקו הראשונים מהו הספק, ומהו הדמיון בין קידושין לנדרים.

לפי הרשב"א והר"ן ספק הגמרא הוא האם יכולים אנו ללמוד שיש יד בקידושין בלימוד של "מה מצינו" מנדרים, או שיש לחלק, שרק בנדרים חידשה התורה דין יד, היות והם חמורים בכך שהם חלים בדיבור בלבד, ואילו קידושין צריכים מעשה קידושין, של כסף ושטר או ביאה.

והרא"ש ביאר שספק הגמרא הוא מחמת שקידושין הם לשון הקדש, שאוסר אותה על כל העולם כהקדש, ולכן אפשר ללמוד אותם מנדרים, לפי שמתפיסים את הנדר בקרבן. או שמא ענין יד חידוש הוא שחידשה התורה בנדרים בלבד.

ואילו המאירי כתב שהשאלה היא אם לקידושין יש דין של קנין, שלא מועילה בו יד, או שיש להם דין הדומה לנדרים, שמועילה בהם יד.

וכתבו הקרן אורה כאן והפני יהושע בקידושין, שלפי ביאור הרא"ש, כל ספק הגמרא הוא כאשר הוא מקדש אותה בלשון "הרי את מקודשת", אבל אם יאמר "הרי את מאורסת",